Právnická fakulta

Univerzita Palackého v Olomouci

Právo pro překladatele 2

Letní semestr – 1. ročník

Mgr. Jan Grepl

- Katedra soukromého práva a civilního procesu PF UP
- jan.grepl01@upol.cz
- www.greplak.cz

Právo pro překladatele 2

- **Vyučující**
  - **JUDr. Bronislava Coufalová, Ph.D.**
  - **Mgr. Jan Grepl**
- **Výuka**
  - **čtvrtek 9:45 – 11:15**
- **Zápočet**
  - **Povinná účast na seminářích** (2 povolené absence)
- **Zkouška**
  - **Písemný test** (část uzavřených a část otevřených otázek)

Průběh v případě nařízení distanční výuky

- **MS Teams**
- kód týmu: **d4hfffo**
- https://teams.microsoft.com/l/team/19%3ac5b5a0fab72b4aaaafb9c016b11e4c62%40thread.tacv2/conversations?groupId=2e0e9495-4162-429b-9558-a6ba73ab4997&tenantId=0bc2f20e-02ff-4b63-a04a-5fb58043de89

Struktura přednášek a seminářů

1. Ústavněprávní základy organizace státu
2. TRESTNÍ PRÁVO
3. TRESTNÍ PRÁVO
4. TRESTNÍ PRÁVO
5. TRESTNÍ PRÁVO
6. TRESTNÍ PRÁVO
7. TRESTNÍ PRÁVO
8. Správní právo – Obecná část
9. Správní právo – Správní řízení I.
10. Správní právo – Správní řízení II.
11. Správní právo – Zvláštní část I.
12. Správní právo – Zvláštní část II.
13. Správní právo – Zvláštní část III.

Seznam literatury

STUDIJNÍ LITERATURA:

- SPIRIT, Michal a kol. *Základy práva pro neprávníky po rekodifikaci soukromého práva*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 296 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vyd. Praha: Leges, 2017, 976 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018, 864 s.
- SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Obecné správní právo*. 4. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019, 512 s.
- HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ, Vladimír a kol. *Správní právo procesní*. 5. vyd. Praha: 2015, 392 s.
- SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, 496 s.
- JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 492 s.

Seznam literatury

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- OSINA, Petr. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 240 s.
- JIRÁSEK, Jiří a kol. *Ústavní základy organizace státu*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 368 s.
- HORÁKOVÁ, Jana. *Základy práva pro neprávníky*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 344 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2017, 1312 s.
- URBÁNKOVÁ, Simona. *Trestní právo hmotné a procesní. Učební materiál pro předmět Základy práva*. 1. vyd. Praha: Evangelická akademie, 2012, 69 s.
- COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Případové studie v trestního práva*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018, 120 s.
- COUFALOVÁ, Bronislava a kol. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015, 160 s.
- JIRÁSEK, Jiří a kol. *Ústavní základy organizace státu*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 368 s.
- RADVAN, Michal. *Daně a správa daní (online: pdf)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 130 s.

1) Ústavněprávní základy organizace státu

Ústavní právo

- Ústavní právo je souhrn principů a norem nejvyšší právní síly, které upravují základní společenské vztahy.
- Předmětem ústavního práva jsou:
  - Základy veřejné moci
  - Ústavní orgány moci
  - Základy společenské samosprávy
  - Uznání a vymezení svobody individua
  - Základy politické demokracie
  - Základy systému spravedlnosti
  - Ústavněprávní symbolika

Ústavní právo

- Ústavní právo je právní odvětví veřejného práva vymezujícím stát a obsah státní moci. Ústavní právo je tvořeno souhrnem právních norem nejvyšší právní síly určujících formu státu a vlády, rozdělení a výkon státní moci a základní práva a svobody.
- Ústavní právo je soubor všech právních norem, které upravují nejdůležitější vztahy ve státě, a to:
  - uspořádání státu
  - rozdělení a výkon státní moci
  - základní práva a svobody občanů
- Orgán ochrany ústavnosti – Ústavní soud České republiky (www.usoud.cz)
- Prameny ústavního práva
  - Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.)
  - Listina základních práva a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.) aj.

Principy v ústavním právu

Typickým příkladem vymezitelnosti i nepsaných právních pravidel lidského chování je právo obyčejové. Pro vznik právního obyčeje je nutné obecné **přesvědčení o potřebě dodržovat obecné pravidlo chování** (*opinio necessitatis*) a dále **jeho zachovávání po dlouhou dobu** (*usus longaevus*, resp. *longa consuetudo*). Obě tato hlediska jsou definičními hledisky i pro vymezení obecného právního pravidla (hlediskem odlišujícím obecný princip a právní obyčej je zejména míra jejich obecnosti). V systému psaného práva má přitom obecné právní pravidlo charakter samostatného pramene práva pouze *preater legem* (čili, pokud psané právo nestanoví jinak).

I v českém právu takto platí a je běžně aplikována řada obecných právních principů, které nejsou výslovně obsaženy v právních předpisech. Příkladem je právní princip, dle něhož neznalost práva neomlouvá, nebo princip nepřípustnosti retroaktivity, a to nejenom pro odvětví práva trestního. Jiným příkladem jsou výkladová pravidla *a contrario*, *a minore ad maius*, *a maiore ad minus*, *reductio ad absurdum* apod. Dalším, a to moderním ústavním nepsaným pravidlem, je řešení kolize základních práv a svobod principem proporcionality.

Mezi tyto obecně uznávané právní principy bez jakékoli pochybnosti patří v oblasti práva ústavního pravidla počítání času, jak jsou v evropském právním myšlení srozumitelně a smysluplně vymezena od dob římských. Tato skutečnost ústavodárci, resp. zákonodárci, nijak nebrání, aby, pokud uzná za vhodné, vymezil počítání času výslovně odlišným způsobem. Příkladem tohoto postupu českého zákonodárce v odvětví práva ústavního je § 72 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, dle něhož lhůta počíná již dnem rozhodným pro její plynutí, a nikoli dnem následujícím, jak je obvyklé. V této souvislosti nutno poukázat i na rozdílnost dikce čl. 50 odst. 1 Ústavy, kdy lhůta počíná "ode dne", který je pro její plynutí rozhodný, a § 72 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, dle něhož lhůta "počíná dnem", který je pro její plynutí rozhodný.

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 33/97

Orgány s právotvornou pravomocí

- **Parlament ČR** (nikoliv jednotlivé komory)
- **Vláda České republiky**
- **Ministerstva** (nikoliv jednotliví ministři)
- **Ostatní ústřední správní úřady** – např. Český statistický úřad, Úřad průmyslového vlastnictví, Český báňský úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Český telekomunikační úřad, Národní bezpečnostní úřad
- **Česká národní banka**
- **Některé územní správní úřady** – krajské hygienické stanice, krajské veterinární správy, správy národního parku, správy chráněné krajinné oblasti
- **Orgány územní samosprávy –** rady a zastupitelstva obcí a krajů
- **Prezident ČR –** nepřímé legislativní pravomoci
- **Ústavní soud ČR** – právo rušit právní normativní akty (negativní zákonodárce)

Ústava

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů
- Soustava brzd a rovnovah (protivah) → **tripartita státní moci**
  - Charles Louise Montesquieu (O duchu zákonů), John Lock
- **Zákonodárná moc**
  - Dvoukomorový parlament
- **Výkonná moc**
  - Vláda, prezident, ministerstva, správní orgány, státní zastupitelství
- **Soudní moc**
  - Ústavní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy, okresní soudy; Evropský soud pro lidská práva

Zákonodárný proces

- Návrh zákon (čl. 41 Ústavy)
  - Poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda, zastupitelstvo vyššího ÚSC
- Poslanecká sněmovna: první čtení → druhé čtení → třetí čtení
  - 1 – představení návrhu na plénu (zástupce navrhovatele), zpravodaj, rozprava
  - 2 – projednání návrhu výbory, navrhovatel, zpravodajové výborů, obecná rozprava, možnost vrátit výborům k projednání, podrobná rozprava, pozměňovací návrhy
    - možnost vzít zpět až do konce druhého čtení, později jen se souhlasem celé Sněmovny
  - 3 – opravy legislativně technických chyb, návrh na opakování druhého čtení, hlasování : návrzích na zamítnutí, pozměňovacích, o přijetí
    - schválení – nadpoloviční většina přítomných / ústavní zákon 3/5 všech

Zákonodárný proces

- **Senát**: rozeslání senátorům, klubům a výborům
  - Obecná i podrobná rozprava ve výborech
  - Nezabývat se osnovou → prezident
  - Obecná rozprava – schválení zákona / zamítnutí
  - Rozprava podrobná – pozměňovací návrhy (přednostní hlasování)
  - Neprojde-li žádný návrh, platí, že po uplynutí 30 dnů od postoupení návrhu Senátu je zákon přijat
  - Schválení zákona / vrácení zákona PS
- **Prezident republiky**
  - Prezident může zákon podepsat, nebo jej může vetovat, tedy s odůvodněním vrátit do 15 dnů Poslanecké sněmovně
  - Prezident zákon ani nepodepíše, ani jej nevrátí a zákon je tak poté vyhlášen bez jeho podpisu

Právní dualismus

- Zájmová teorie
- Mocenská teorie
- Organická teorie
- Metoda právní regulace

Veřejné právo

- Ústavní právo
- Trestní právo
- Správní právo
  - Stavební, přestupkové, cizinecké…
- Finanční (daňové) právo
- Právo sociálního zabezpečení
- Právo životního prostředí
- Mezinárodní právo veřejné
- Právo civilního procesu

Soukromé právo

- Občanské právo
  - Závazkové, rodinné, dědické…
- Právo obchodních korporací
- Pracovní právo
- Právo duševního vlastnictví
- Mezinárodní právo soukromé

Veřejné právo

- Založeno na nerovnosti zúčastněných subjektů - nadřazený subjekt má pravomoc rozhodnout o právech a povinnostech podřazeného subjektu i proti jeho vůli
- Nadřazený subjekt je orgán veřejné moci, podřazený subjekt je fyzická či právnická osoba
- Právní vztah vzniká na základě individuálního právního aktu (rozsudek, nález apod.), který je stanoven nadřazeným subjektem
- Ve veřejném právu se používají výlučně kogentní normy
- Uplatňují se zásady oficiality a legality
- Ochranu před libovůlí mocenských subjektů poskytuje správní a ústavní soudnictví - chrání zákonnost, ústavnost, a zákonně a ústavně zaručená práva podřazeného subjektu vůči těm, kdo o nich rozhodoval (správní orgány, stát jako celek)
- Mezi deliktem veřejnoprávní povahy a sankcí za něj je jen přibližná úměrnost
- K veřejnoprávním odvětvím patří ústavní, trestní, správní, finanční právo a právo sociálního zabezpečení
- Veřejnoprávní charakter mají odvětví práva procesního
- Mezinárodní právo veřejné nemá veřejnoprávní charakter, protože není součástí vnitrostátního práva, ale je specifickým právním systémem

Soukromé právo

- Založeno na rovnosti zúčastněných subjektů
- Prosazují se dispozitivní normy, kogentní normy zde lze najít, ale ty tvoří limity právních vztahů
- Má smluvní charakter - soukromoprávní vztah vzniká na základě smlouvy mezi zúčastněnými subjekty, mezi kterými musí dojít ke konsenzu, tedy jeden subjekt nemůže ukládat druhému povinnosti proti jeho vůli
- Soukromoprávní vztahy mají převážně majetkový charakter
- Konflikty mezi subjekty řeší zpravidla třetí nestranný (orgán veřejné moci - soud, rozhodce, arbitr) na základě dispoziční zásady
- Dispoziční právo žalobce (dominus litis) - žalobce v žalobě vymezuje předmět řízení, do značné míry s ním disponuje, má možnost zpětvzetí žaloby
- V případě deliktů soukromoprávní povahy je typická restituce (obnovení původního stavu), reparace (náhrada škody), resp. satisfakce v případě újmy nemajetkové
- Charakteristická je zde úměrnost mezi deliktem a sankcí za něj
- K soukromému právu se řadí občanské, obchodních korporací, pracovní, mezinárodní soukromé a obchodní právo

Ústavní zákony + lidskoprávní smlouvy
Smlouvy dle čl. 10 Ústavy
Zákony + mezinárodní smlouvy + zákonná opatření senátu
Podzákonné právní předpisy (nařízení, vyhlášky, OZV)
Metodiky, instrukce…
Právo EU

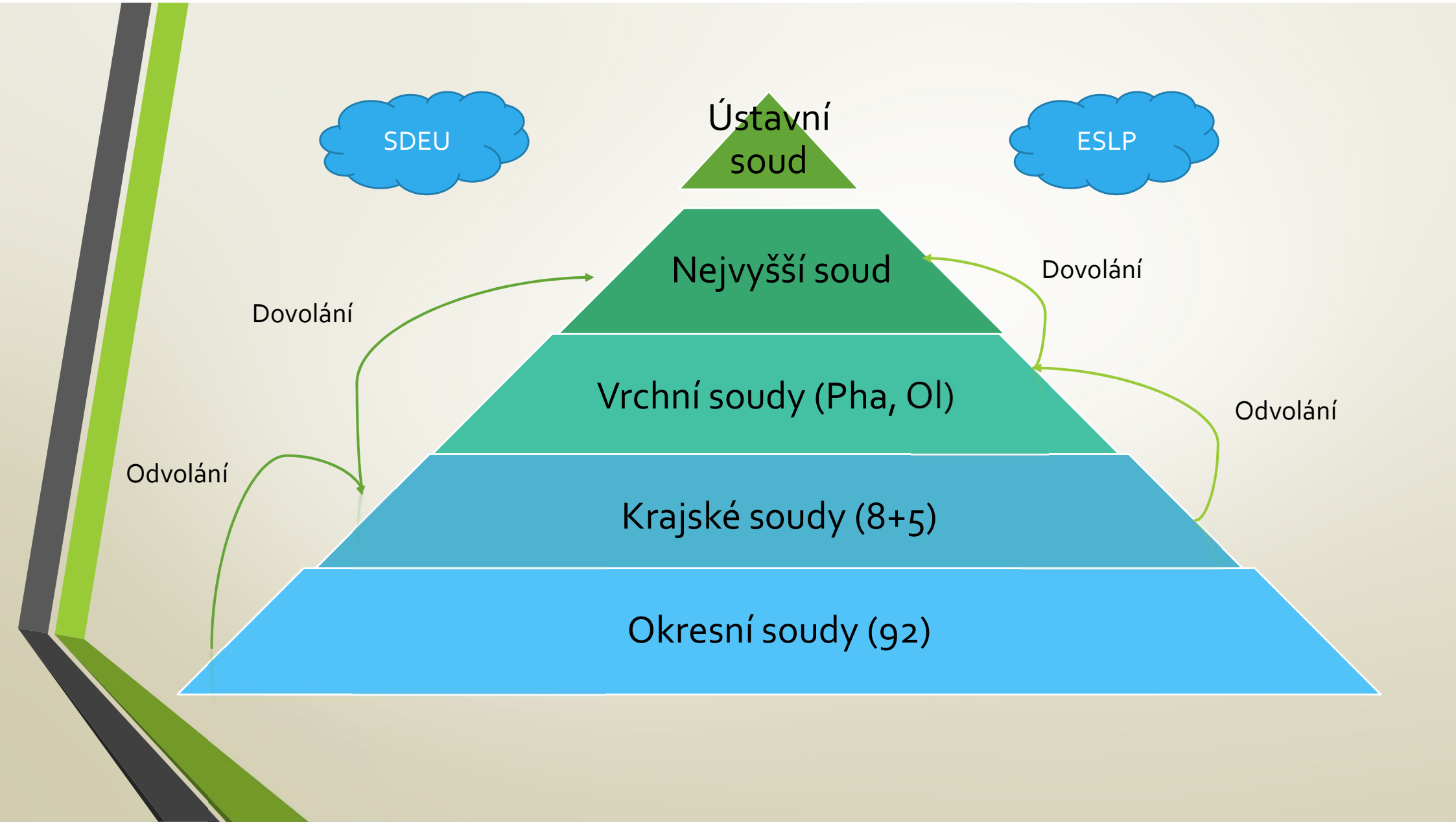
SDEU
Ústavní soud
ESLP
Nejvyšší soud
Dovolání
Dovolání
Vrchní soudy (Pha, Ol)
Odvolání
Odvolání
Krajské soudy (8+5)
Okresní soudy (92)

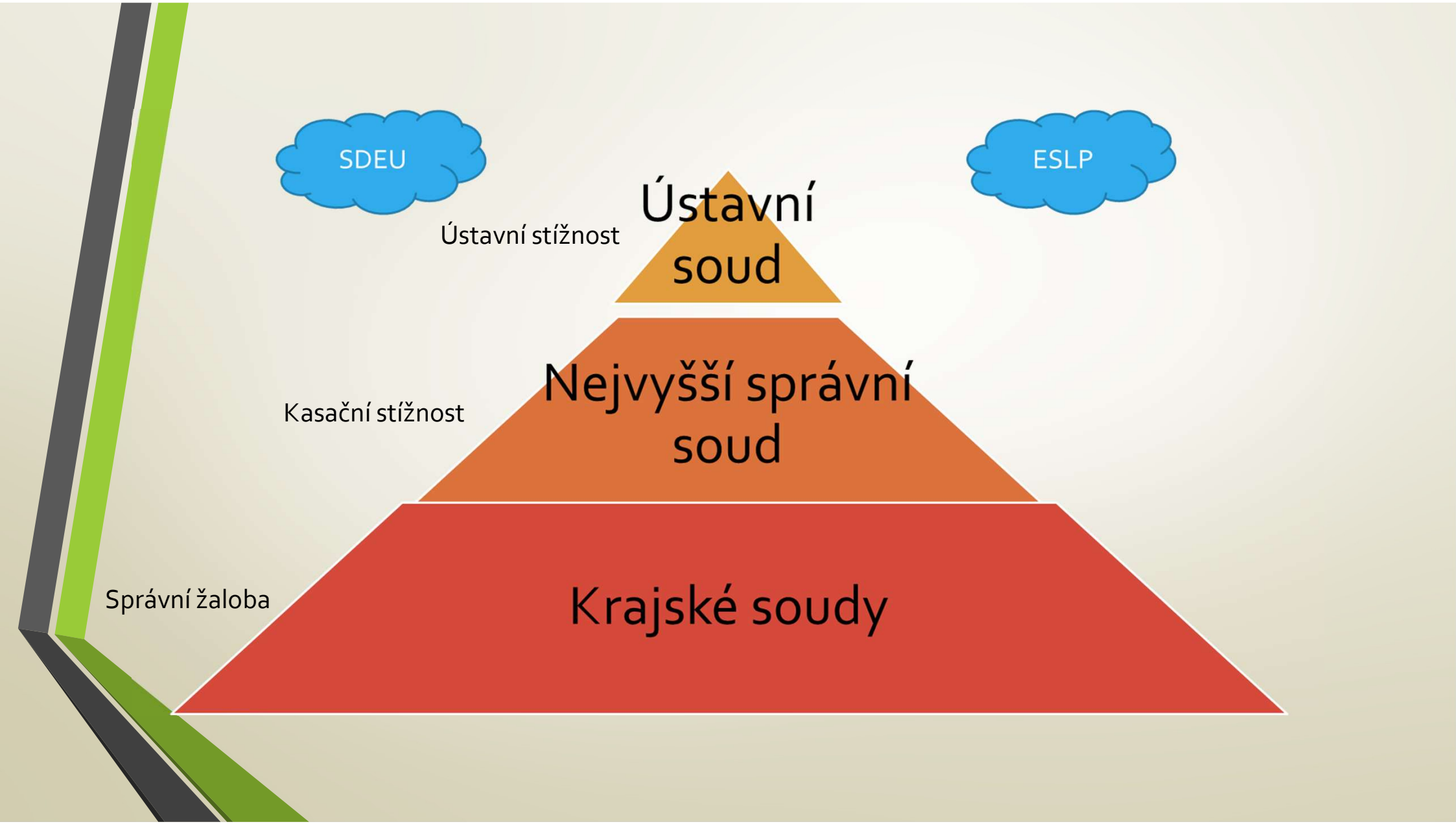
SDEU
ESLP
Ústavní stížnost
Ústavní soud
Kasační stížnost
Nejvyšší správní soud
Správní žaloba
Krajské soudy

Soudní soustava

- Dvojinstanční řízení, tj. po vyčerpání jednoho opravného prostředku nabývá rozhodnutí právní moci; mimořádné opravné prostředky nemají vliv na právní moc, ale mohou mít vliv na vykonatelnost
- **Okresní soudy** (Městský soud v Brně, obvodní soudy v Praze): prvoinstančním soudem ve většině věcí
- **Krajské soudy** (Městský soud v Praze): prvoinstanční soudy ve složitějších věcech a ve správním soudnictví, odvolací soudy u rozhodnutí okresního soudu
- **Vrchní soudy** (v Olomouci a v Praze): odvolací soudy od rozhodnutí krajského soudu
- Soudy vrcholové soustavy (**Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, Ústavní soud**): řeší mimořádné opravné prostředky, přičemž vyčerpání všech opravných prostředků (i mimořádných) je zpravidla podmínkou pro řešení věci před Ústavním soudem

Mezinárodní soudy

- **SDEU a jiné soudy EU**: rozhodují ve věcech práva EU; rozhodnutí SDEU je v zásadě závazné pro rozhodování českých soudů
- **Evropský soud pro lidská práva**: řeší žaloby soukromých osob proti státní moci, které se týkají práv z Evropské úmluvy; významný prvek pro rozhodování českých soudů
- Další soudy, které rozhodují spory vyplývající z mezinárodního práva: Mezinárodní soudní dvůr (Haag; není obligatorním „obecným" mezinárodním soudem), trestní tribunály ad hoc atd.

Kontrolní otázky

- Jaké jsou orgány s právotvornou pravomocí?
- Co je to tripartita státní moci a jaké jsou složky státní moci?
- Kdo je nadán tzv. zákonodárnou iniciativou?
- Může Senát Parlamentu ČR vydávat právní předpisy? Jak se nazývají? Existuje z takového práva nějaká výjimka?
- Kdo je vrchní velitel ozbrojených sil ČR?
- Jak se nazývá právní systém, ve kterém se dělí právo na soukromé a veřejné?
- Jaký je rozdíl mezi právem veřejným a právem soukromým?
- Jaký je rozdíl mezi Evropským soudním dvorem a Evropským soudem pro lidská práva? Kde sídlí?